

تجهيزات کمک آموزشی در پرستاری و مامایی

مدرس: ح. یزدی زاده عضو گروه مامایی

تکنولوژی آموزشی را می توان به "مهندسی آموزشی" تشبیه نمود که از طریق آن می توان با استفاده از تکنیک هایی برای آموزش طرحی ارائه کرد که یادگیری سریع تر، موثرتر و پایدارتری ایجاد شود. یا به عبارتی شامل طراحی، اجرا و ارزیابی کل فرایند آموزش است. در مرحله طراحی آموزشی یکی از عوامل مهم منابع می باشد که شامل نیروی انسانی، مواد و وسایل آموزشی و فضاهای آموزشی است. در این مبحث روی سخن با مواد و وسایل آموزشی یا به تعبیری تجهیزات کمک آموزشی در رشته پرستاری و مامایی است.

دلایل استفاده از مواد و وسایل آموزشی شامل:

الف- معضلات و مشکلات آموزشی

افزایش روز افزون تعداد افراد داوطلب تحصیل، کمبود معلمان آگاه، دلسوز و علاقه مند و انفجار دانش و یافته های علمی سبب می شود که نیاز به منابع آموزشی که سریعتر و عمیق تر یادگیری را در دانش آموزان ایجاد نماید، احساس شود.

ب- نقش حواس در یادگیری

تحقیقات نشان داده که حواس مختلف نقش واحدی را در یادگیری دارا نیستند. دریک انسان متعارف:

- ۷۵٪ یادگیری از طریق کاربرد "حس بینایی" صورت می گیرد
- ۱۳٪ یادگیری از طریق کاربرد "حس شنوایی" صورت می گیرد.
- ۶٪ یادگیری از طریق کاربرد "حس لامسه" صورت می گیرد.
- ۳٪ یادگیری از طریق کاربرد "حس بویایی" صورت می گیرد.
- ۳٪ یادگیری از طریق کاربرد "حس چشایی" صورت می گیرد.

ملاحظه می شود که اگرچه قسمت اعظم یادگیری انسان از طریق کاربرد حس بینایی صورت گرفته و مجموعاً ۱۲٪ از طریق حس لامسه و چشایی است که روی هم ۸۷٪ را تشکیل می دهد ولی در بسیاری از موارد معلمان بر کاربرد ۱۳٪ حس شنوایی تاکید دارند در حالی که نتایج تحقیقات در زمینه یادگیری از طریق شنوایی نشان می دهد که فقط حداکثر ۵۰٪ از آنچه شنیده می شود به خاطر سپرده می شود که تازه دو ماه بعد این میزان به نصف نیز تقلیل می یابد. بنابراین نقش مهم "حس بینایی" در یادگیری باید در آموزش مد نظر قرار گیرد.

ج- نقش مواد و وسایل آموزشی در تدریس و یادگیری

مدت زمان مدیدی است که محققان و دانشمندان تعلیم و تربیت برآنند که نقش مواد و تجهیزات کمک آموزشی را در امر آموزش آشکار کرده و در اختیار مریبان و مسئولان امور آموزشی قرار دهند. نقش این تجهیزات آموزشی را میتوان به شرح زیر مورد توجه قرار داد:

۱- این گونه مواد و وسایل اساس **قابل لمسی را برای تفکر و ایجاد مفاهیم** بوجود می آورند.

۲- **توجه و علاقه** فراگیران را **جلب** می کند.

۳- یادگیری را **سریع تر، موثرتر و پایدارتر** می کنند.

۴- **تجارب واقعی، عینی و حقیقی** را در اختیار فراگیران قرار می دهند.

تقسیم بندی مواد و تجهیزات آموزشی

از دیدگاه متخصصان مختلف و با توجه به معیارهای خاص مورد تقسیم بندی قرار گرفته اند که بطور مختصر شامل:

الف - برقی و غیر برقی

ب - ارزان قیمت و گران قیمت

ج - نرم افزار و سخت افزار

د - چاپی و غیر چاپی

ه - ساده و پیچیده

و - نورتاب و غیر نورتاب: یکی از بهترین تقسیم بندی **هاست** و در چند دهه اخیراز آن استقبال قابل توجهی به عمل آمده است.

رسانه های آموزشی غیر نورتاب

تابلوهای آموزشی

الف - تابلوهای گچی: ازمتداول ترین انواع تابلوها در آموزش هستند به کارگیری آنها ساده و آسان است.

ب- تابلو وایت برد: یک صفحه گسترده و وسیع است که در مکان های آموزشی برای نوشتن مورد استفاده قرار می گیرد و نسل بعد از تابلوهای گچی هستند.

ج- تابلوهای مغناطیسی: بر اساس جذب فلزات به طرف آهن ربا تهیه و مورد استفاده قرار می گیرند.

اشیای واقعی

کاربرد اشیای واقعی در کلاس درس متضمن منافع زیادی است که حداقل آن را می توان آشنا شدن شاگردان با آنها و محیط واقعی زیست دوروبرشان و شغل آینده آنها است. ساده ترین مثال آشنایی با وسایل و امکانات موجود در **اتاق پراتیک** رشته های پرستاری و مامایی است. اشیای واقعی بر ۲ نوع هستند:

الف - اشیای تغییر نیافته: دسته ای هستند که به اصطلاح "خودشان" می باشند و تغییری در آنها داده نشده است.

ب- اشیای واقعی تغییر یافته: یک مجموعه انسان که قسمت های مختلف آن از یکدیگر جدا شده و دوباره توسط یک کارشناس برای کارتدریس آماده شده باشد نمونه خوبی از اشیای تغییر یافته است.

سایر رسانه های آموزشی غیر نورتاب

تصاویر آموزشی از دیگر عوامل آموزشی است که دارای مزایای بیشماری در آموزش هستند و کاربرد آنها مستلزم توجه به نکات خاصی است. تصاویر ثابت را به انواع گوناگونی از قبیل:

۱- تصاویر کاغذی غیر نورتاب مانند عکس و نقاشی ها

۲- اسلایدها

۳- فیلم استریپ ها و طلق های شفاف که در حال حاضر بیشتر از عکس و نقاشی ها استفاده می شود.

چارتها رسانه هایی هستند که به منظور تفهیم مطالبی که ارائه آنها از طریق شفاهی یا کتبی مشکل است، بکار می روند. چارتها بر اساس محتوای آنها بر دو نوعند:

۱- چارت های اخباری

۲- چارت های آموزشی

پوسترها رسانه هایی هستند که به منظور انتقال صریح، جالب توجه و ارزان قیمت اطلاعات و نیز اشاعه ایده ها و افکار نو بکار می روند. در تهیه پوسترها هر چقدر پیامها را ساده تر و مستقیم تر ارائه دهیم، تأثیر آنها زیادتر و موثرتر است. بهترین پوسترها دارای مشخصات زیر هستند:

۱- دارای هدف و منظور خاص هستند.

۲- دارای پیام های روشن و واضح هستند و هرگز ایجاد شک و تردید نمی کند.

۳- دارای رنگ های زنده و معنی دار هستند.

۴- به اندازه کافی بزرگ هستند و مشکلی از نظر دیدن و درک ایجاد نمی کنند. به عبارت دیگر در یک "آن" پیام را منتقل می کنند.

نمودارها نیز رسانه هایی هستند که به منظور ارائه عددی و نسبی اقلام به کار می روند. انواع آن شامل:

۱- نمودار خطی

۲- نمودار ستونی

۳- نمودار دایره ای

۴- نمودار تصویری

از آنجایی که نمودارها سمبولیک و مجرد هستند، لذا بهترین مورد استفاده آنها در جریان آموزش، بیان خلاصه و نتیجه گیری است. در آموزش بسیاری از مطالب در زمینه پرستاری و بهداشتی می توان از نمودار استفاده کرد. مثلاً ارائه اطلاعاتی در مورد مقایسه تعداد افراد مبتلا به بیماریها ی مختلف در استانها و یا کشورهای گوناگون و یا سالهای مختلف می تواند از طریق استفاده از نمودار باشد.

رسانه های آموزشی نور تاب ساکن

اسلاید: عبارت است از **تصاویر ترسیم شده** بر روی یک صفحه **شفاف** و یا فیلم های ثابتی از عکسها هستند که در اثر عبور نور از آنها تصویر را بر روی پرده و یا دیوار مقابل منعکس می کند. این اسلایدها از طریق پروژکتور نمایش داده می شوند.

پروژکتور اورهد: دستگاهی است برقی که قادر به به نمایش تصاویر و مطالبی است که شفاف بوده و نور را از خود عبور می دهند. به این ترتیب چنانچه اشیا و تصاویر مات را که نور از آنها عبور نمی کند، در پروژکتور قرار دهیم تنها حدود آنها بر روی پرده و یا دیوار مقابل آنها قابل رویت است. صفحات شفافی که از آنها در پروژکتور اورهد استفاده می شود، طلق شفاف نامیده می شوند. یکی از مزایای این وسیله این است که معلم در حالیکه مشغول نوشتن و یا نشان دادن مطالب و تصاویر است می تواند رو به کلاس نشسته و ارتباط چهره به چهره خود را با دانش آموزان محفوظ نگهدارد. ضمناً نیازی به تاریک کردن کلاس نبوده و در نتیجه معلم و شاگرد براحتی یکدیگر را می بینند.

اوپک: پروژکتور اوپک یکی از دستگاه های برقی است که می تواند عکس ها، نوشته ها حتی بعضی اجسام سه بعدی کوچک را بر روی پرده منعکس نماید. و قادر به بزرگتر کردن تصاویر است. از معایب آن سنگینی آن، نیاز به اتاق تاریک جهت استفاده و دارا نبودن شفافیت و روشنی تصاویر است. در واقع شفافیت تصاویر حاصله یک پانزدهم پروژکتور اورهد است.

کامپیوتر و آموزش

قرن ۲۱ قرن ارتباطات و کنار رفتن مرزهاست. درست است که از نظر فیزیکی هر کدام در یک کشور زندگی می کنیم، اما از طریق شبکه های کامپیوتری با هم در تماس مستقیم هستیم. روش زندگی، چگونگی انجام کار، تفریحات و سرگرمی و ماهیت روابط انسانی به طور معناداری تغییر کرده است. جهان آموزش نیز از این تغییر دور نبوده و آنچه معلم و دانشجو انجام می دهد، زمان و مکان وقوع یادگیری و ماهیت تجارب یادگیری به طور معناداری تغییر کرده است. کلید استفاده از کامپیوتر در آموزش شناسایی و تعیین اهداف رفتاری آموزشی و سپس تعیین اینکه کدام استراتژی به طور اثربخش

تری به فراگیران شما در دستیابی به این اهداف کمک خواهد کرد. استفاده از کامپیوتر در کلاس درس به اهداف رفتاری معلم و شیوه آموزش و تدریس بستگی دارد.

آشنایی با اشیای واقعی در اتاق پراتیک

از واحد های عملی مهم در رشته پرستاری و مامایی است که به منظور آموزش مهارت های عملی دانشجویان و آماده سازی آنان جهت ورود به محیط های بالینی واقعی می باشد.

تعریف واحد پراتیک: بخش پراتیک دانشکده نمادی از یک بیمارستان کوچک بوده و شامل یک اتاق پراتیک پرستاری و یک اتاق پراتیک مامایی می باشد. در اتاق های پراتیک، دانشجویان قبل از شروع واحدهای بالینی در محیط بیمارستان، بر اساس دروس نظری ارائه شده ابتدا توسط مربیان فن مامایی و پرستاری آموزش دیده و سپس پروسیجرهای آموزش دیده را تمرین خواهند کرد. یادگیری مهارتها به دوراز محیط واقعی یک تجربه خالی از استرس و لذت بخش برای دانشجویان است و آمادگی لازم برای تجربه بالینی در بیمارستان و جامعه را فراهم می کند.

ویژگیهای آموزش مهارت های بالینی در مرکز

- ۱- امکان خودآموزی و یادگیری فعال از طریق اجرای مستقل مهارتها
- ۲- امکان تکرار مهارتها در یک محیط امن برای یادگیری عمیق تر
- ۳- کاهش استرس دانشجو در امر آموزش
- ۴- آموزش در جهت احترام به حقوق بیمار

مهارت های آموزشی مرکز پراتیک

"مهارت های پرستاری" که شامل:

- کنترل علائم حیاتی
- تزریقات عضلانی، وریدی، زیر جلدی و داخل جلدی
- خونگیری
- رگ گیری بزرگسالان

- گذاشتن سوند معده و مثانه
- دارو درمانی و اصول مربوط به آن
- انواع روش های اکسیژن درمانی
- انواع روش های ساکشن
- مراقبت از زخم و تکنیک های پانسمان
- تکنیک های مراقبت قبل و بعد از عمل
- معاینات گوش
- معاینات چشم
- شست و شوی چشم
- پیشگیری از انتقال عفونت
- وضعیت دادن بیمار (پوزیشن ها)
- جابجایی بیمار
- مراقبت عمومی از بیمار
- آشنایی با ترالی اورژانس
- آشنایی با عملیات CPR
- آشنایی با روش های تغذیه بیمار
- آشنایی با گرما و سرمادرمانی

"مهارتهای مامایی"

- معاینات لگن
- مانور های لئوپولد
- سمع قلب جنین
- معاینات زنان
- اپیزیاتومی

- IUD گذاری

- آشنایی با مراحل زایمان و انجام زایمان

- آشنایی با انکی باتور و عملیات احیای نوزاد

- آشنایی با نحوه انجام پاپ اسمیر

در راستای آموزش مهارت های بالینی واحد پرستاری و واحد پرستیک مامایی نیاز به تجهیزات واقعی و غیر واقعی (مولاژها) دارد که تعداد نسبتا زیادی از آنها بین دو رشته پرستاری و مامایی مشترک می باشد از جمله:

- تخت بیمار، تشک و ملحفه، بالش و پتو

- مولاژ بیمار بزرگسال و کودک

- برانکارد و تخت معاینه

- ترالی اورژانس و متعلقات آن

- آشنایی با داروهای ترالی اورژانس

- آشنایی با انواع سرم و موارد استفاده آن

- دستگاه ساکشن، انواع سوندو رابط سوند، بگ ادراری، درن

- انواع سرنگ، مولاژ تزریقات و تیغ بیسوری

- انواع باند، گاز، شان، الکل، پنبه و بتادین

- دستکش لاتکس، دستکش جراحی و یکبار مصرف (نایلونی)

- ماسک جراحی، گان، برس شست و شوی دستها

- ست پانسمان شامل قیچی، پنس، رسیور و گالیپاد

- انواع نخ بخیه، انژیوکت، اسکالپ وین و انواع چسب

- کپسول اکسیژن با مانومتر و انواع ماسک تنفسی و لوله رابط

- سینی، ترمومتر، گوشی و فشارسنج

- انواع برگه های پرونده بیمار، کارت دارویی

- انواع لوله تراشه و لارنگوسکوپ، آمبوبگ
- انواع داروها (امپول، قرص، پماد، قطره، اب مقطر، ویال)
- انواع سرم و ست سرم (میکروست، ماکروست و ست خون)، پایه سرم

علاوه بر این تجهیزات:

- ست IUD گذاری شامل هیسترومتر، رینگ فورسپس و قیچی، شان و خود IUD
- مولاژ زایمان
- انکی باتور
- اسپکلوم، ظرف یا لام تهیه پاپ اسمیر
- مولاژهای مخصوص معاینه واژینال
- استخوانهای لگن
- پوار، کلامپ بندناف، ست زایمان شامل ۲ عدد پنس، قیچی معمولی، رینگ فورسپس، قیچی اپی، گاز، پنبه سوآپ و رسیور
- دستگاه سونیکیت (سمع قلب جنین)
- انواع پنس، قیچی و سوزنگیر
- آشنایی با ست جراحی سزارین
- آشنایی با ست کورتاژ

مشاهده عینی و کسب مهارت ها در اتاق پراتیک در امر یادگیری عمیق تر و سریعتر دانشجویان مامایی و پرستاری نقش حیاتی دارد بنابراین توجه به این مهم از رئوس کار دانشکده پرستاری مامایی می باشد. امید که بتوانیم در اعتلای این رشته ها در راستای آموزش و تربیت نیروهای مفید برای جامعه مثمر ثمر باشیم.

یزدی زاده - موفق باشید.

